

Katarzyna Jaskulska-Dwurażna, Jakub Jaźwiński, Paulina Tyrała

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Małopolska Platforma Nauk Przyrodniczych – realizacja projektu Biblioteki Głównej Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Streszczenie: Celem podjętych rozważań jest ukazanie biblioteki uczelnianej jako instytucji wspierającej nowoczesny sposób kształcenia i pośredniczącej w upowszechnianiu elektronicznych źródeł naukowych. Zgodnie z teorią Marshalla McLuhana o determinizmie technologicznym cyfrowe udostępnianie zbiorów bibliotecznych oraz stworzenie do nich otwartego dostępu kreuje kanał komunikacyjny, który znacząco wpływa na zmiany we wszystkich sferach życia społecznego i kulturowego obecnych i przyszłych pokoleń. Realizacja projektu Małopolska Platforma Nauk Przyrodniczych przyczyni się do podniesienia wśród odbiorców świadomości naukowego dziedzictwa Małopolski w obszarze nauk przyrodniczych i rolniczych. Problematyka podjęta w artykule została opracowana na podstawie doświadczeń nabytych podczas przygotowań do realizacji projektu oraz literatury fachowej z zakresu informacji naukowej i bibliotekarstwa.

Słowa kluczowe: biblioteka cyfrowa, platforma cyfrowa, digitalizacja, społeczeństwo informacyjne, Małopolska Platforma Nauk Przyrodniczych

1. Wprowadzenie do tematu

Internet stał się rewolucyjnym medium, które umożliwiło m.in. takim instytucjom jak biblioteka naukowa zaprezentowanie i udostępnienie swych usług na szeroką skalę. Dynamicznie rozwijające się nowe technologie oraz narzędzia informatyczne w procesach komunikacyjnych mają duży wpływ na kształtowanie się społeczeństwa

informacyjnego. W wielu sferach życia społecznego, kulturalnego, naukowego, gospodarczego oraz państwowego wykorzystywane są nowoczesne systemy informatyczne oferujące tzw. e-usługi, z których można korzystać w trybie online z dowolnego miejsca, w dowolnym czasie, za pośrednictwem urządzenia mobilnego z dostępem do Internetu (Jaworska, Rzeska 2015, s. 162).

Posiadanie przez biblioteki stron internetowych oraz tworzenie wirtualnych platform (bibliotek cyfrowych, repozytoriów oraz baz danych) to obecnie jeden z głównych czynników wpływających na jeszcze lepszą jakość kontaktów ze stałymi czytelnikami oraz metoda pozwalająca na dotarcie do nowych osób. To także sposób na zaprezentowanie w postaci elektronicznej zgromadzonych przez te instytucje zasobów oraz możliwość poszerzenia zasięgu ich działalności.

Biblioteka Główna Uniwersytetu Rolniczego jest jednostką naukową pełniącą ważną rolę w regionie w zakresie nauk rolniczych, ekonomicznych, leśnych, weterynaryjnych, technologii żywienia, inżynierii produkcji i energetyki, biotechnologii, ogrodnictwa oraz pokrewnych dziedzin wiedzy.

Zamierzeniem Biblioteki Głównej Uniwersytetu Rolniczego jest udostępnić, w formie cyfrowej, bogate i unikalne zbiory własne, zgromadzone w Bibliotece Głównej, Muzeum i Archiwum UR – dotąd istniejące głównie w wersji na papierze, w wyniku czego ich potencjał jakościowy i ilościowy nie mógł być w pełni wykorzystany (Materiały własne...).

2. Małopolska Platforma Nauk Przyrodniczych

12 kwietnia 2018 r. decyzją Zarządu Województwa Małopolskiego została ogłoszona *Lista podstawowa projektów ocenionych i wybranych do dofinansowania w ramach konkursu nr RPMP.02.01.02-IZ.00-12-071/17, w ramach Poddziałania 2.1.2. Cyfrowe zasoby regionalne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego, na lata 2014–2020*. Projekt Małopolska Platforma Nauk Przyrodniczych oceniony został najwyżej i znalazł się na pierwszym miejscu w rankingu.

7 lipca 2018 r. Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie zawarł z Zarządem Województwa Małopolskiego umowę (nr RPMP.02.01.02-12-0967/17-00-XVII/282/FE/18) o dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego projektu Małopolska Platforma Nauk Przyrodniczych w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020, Oś Priorytetowa 2 Cyfrowa Małopolska, Działanie 2.1. E-administracja i otwarte zasoby*,

Poddziałanie 2.1.2. Cyfrowe zasoby regionalne. Całkowity koszt realizacji przedsięwzięcia to 3 513 273,77 zł, w tym kwota dofinansowania wynosi 2 986 282,65 zł (85% kosztów całkowitych).

Małopolska Platforma Nauk Przyrodniczych tworzona jest przez Bibliotekę Główną oraz Archiwum i Muzeum Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie. Głównym założeniem projektu jest stworzenie cyfrowego repozytorium zbiorów naukowych i historycznych będących w posiadaniu Uniwersytetu Rolniczego, ocalenie przed zniszczeniem i degradacją szczególnie cennych dokumentów oraz umożliwienie wszystkim zainteresowanym korzystania ze zbiorów za pośrednictwem sieci Internet. Dostępność do współczesnych i historycznych materiałów poprawi promocję polskiej nauki, historii i kultury na świecie. Wpłynie na edukację i świadomość w zakresie wyszukiwania literatury naukowej w postaci cyfrowej. Ponadto elektroniczne zasoby światowego Internetu zostaną powiększone o polskie treści publikacji naukowych związanych z szeroko rozumianą tematyką rolniczą i przyrodniczą.

W ramach realizacji projektu Małopolska Platforma Nauk Przyrodniczych zaplanowano:

- stworzenie cyfrowego repozytorium zasobów naukowych, historycznych i współczesnych, które obecnie mają formę papierową lub taśmy filmowej;
- rozbudowę Bazy Wiedzy UR – stworzenie repozytorium prac dyplomowych, publikacji naukowych pracowników UR oraz patentów i znaków towarowych;
- utworzenie platformy służącej udostępnianiu zasobów cyfrowych w sposób otwarty i zapewniający możliwość ich ponownego wykorzystania oraz wytworzenia na ich podstawie nowych usług cyfrowych, także przez podmioty spoza sektora publicznego;
- utworzenie bazy osób związanych z naukami rolniczymi, leśnymi i inżynieryjnymi na podstawie materiałów biograficznych w formie wycinków prasowych, publikacji, życiorysów itp.;
- udostępnienie online wysokiej jakości pełnotekstowych materiałów – obiektów wchodzących w zakres zasobów nauki, ze szczególnym uwzględnieniem nauk rolniczych;
- udostępnienie w domenie publicznej zdigitalizowanych zbiorów jak najliczniejszym grupom odbiorców;
- ułatwienie wszystkim zainteresowanym dostępu do publikacji zarezerwowanych dotychczas wyłącznie dla wąskich, wyspecjalizowanych grup badaczy;

- zapewnienie wolnego, bezpłatnego dostępu do zasobów cyfrowych;
- digitalizację całego zasobu prac dyplomowych i stopniowe udostępnianie ich na podstawie pozyskiwanych informacji (zgody na udostępnianie w sieci Internet) bądź stanu prawnego pracy dyplomowej (okresu, jaki należy odczekać po śmierci autora);
- digitalizację artykułów naukowych powstałych na WSR-AR-UR (wydawnictwo Uczelni) i udostępnienie ich szerokiemu gronu odbiorców przez zamieszczenie pełnych tekstów w Repozytorium Uczelni, co poprawi dostępność artykułów (obecnie tylko w wersji papierowej) oraz służyć będzie zwiększeniu liczby cytowań;
- ocalenie przed zniszczeniem i degradacją szczególnie cennych dokumentów (archiwizacja i ochrona) – bezpieczne przetworzenie na postać cyfrową nawet najbardziej delikatnych dokumentów i zbiorów drukowanych.

Podczas przygotowywania wniosku o dofinansowanie wśród osób odwiedzających Bibliotekę Główną oraz Archiwum Uniwersytetu Rolniczego przeprowadzone zostało rozeznanie mające na celu zapoznanie się z grupami docelowymi platformy cyfrowej oraz dostosowanie jej usług do potrzeb i oczekiwań użytkowników. Na podstawie przeprowadzonego wywiadu zdefiniowane zostały grupy docelowe, czyli grupy, do których kierowany jest realizowany projekt:

- kadra naukowa, studenci i doktoranci Uniwersytetu Rolniczego oraz innych uczelni wyższych i instytutów naukowych (badawczych) z całego kraju, a także z zagranicy;
- biblioteki naukowe, biblioteki uczelni wyższych i archiwa specjalistyczne z terenu całego kraju;
- innowacyjne przedsiębiorstwa działające w obszarach związanych z wdrażaniem rozwiązań, technologii opracowywanych na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie;
- pracownicy polskich konsorcjów i partnerstwa zaangażowane w realizację projektów badawczych;
- podmioty i instytucje wspierające rozwój polskiego rolnictwa;
- nauczyciele i młodzież szkolna (zwłaszcza technika o profilu rolniczym i leśnym);
- rolnicy, duże gospodarstwa rolne zainteresowane wdrażaniem innowacji i rozwojem działalności;
- badacze historii nauki polskiej;
- badacze kultury;
- osoby prywatne zainteresowane naukami rolniczymi, pasjonaci;

- pracownicy jednostek samorządów terytorialnych oraz instytucji publicznych związanych z rolnictwem w całym kraju;
- osoby niepełnosprawne;
- osoby zagrożone wykluczeniem edukacyjnym.

Główne potrzeby użytkowników Biblioteki Głównej Uniwersytetu Rolniczego oraz Archiwum odnotowane na podstawie przeprowadzonego wywiadu to:

- szerokie upowszechnienie współczesnych zasobów nauk rolniczych;
- ocalenie przed zniszczeniem i zachowanie zbiorów z zakresu historii nauk rolniczych dla przyszłych pokoleń;
- ułatwienie i upowszechnienie dostępu do dorobku naukowego Uczelni w postaci cyfrowej;
- popularyzacja nauk rolniczych;
- wsparcie mobilności kadr naukowo-badawczych uczelni o profilu rolniczym i przyrodniczym;
- udostępnienie wybranych zasobów nauki w postaci surowej w celu ich dalszego przetwarzania – rozwój innowacyjnych produktów cyfrowych API i in.;
- tworzenie otwartych zasobów edukacyjnych o określonym profilu, co pozwala na pogłębianie wiedzy i rozwój kompetencji użytkowników;
- poprawa przepływu informacji pomiędzy sektorem nauki a sektorem przedsiębiorstw wdrażających innowacje w sektorze *bio* i *life sciences*;
- zapobieganie regresowi nauk rolniczych w Polsce i stymulowanie ich dalszego rozwoju.

Projekt obejmuje publikacje głównie z dziedzin nauk rolniczych, leśnych i przyrodniczych – ponad 19 tysięcy publikacji powstałych w okresie od XVI do XXI w. Zbiory przeznaczone do digitalizacji mają wysoką wartość naukową i użytkową oraz są istotne dla rozwoju m.in. polskiego rolnictwa. Przy wyborze materiałów do digitalizacji brano pod uwagę ich unikatowość, stan fizyczny oraz zapotrzebowanie potencjalnych odbiorców. Warto podkreślić, że wśród zasobów przeznaczonych do elektronicznego udostępniania znalazły się zbiory unikatowe na skalę światową o kluczowym znaczeniu dla ochrony dziedzictwa kulturowego. Zgromadzony zasób, brany pod uwagę w projekcie i przeznaczony do digitalizacji i cyfrowego udostępniania, został podzielony na dwie grupy materiałów: druki dawne oraz druki współczesne (Materiały własne...).

Druki dawne to historycznie cenny fragment zasobów, który stanowią starodruki i druki rolnicze do 1900 r. Starodruki to druki składane czcionką ruchomą w różnym

stanie zachowania pochodzące z okresu od XVI do XIX w., z zakresu nauk rolniczych, przyrodniczych i inżynierijno-technicznych Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, a także dotyczące gospodarstwa wiejskiego, botaniki, hipologii, pszczelarstwa, łowiectwa, leśnictwa oraz poradniki na temat uprawy roli, budowy maszyn rolniczych, żywienia człowieka oraz słowniki z dziedziny rolnictwa i encyklopedie. Do drugiej grupy zbiorów należą druki współczesne. Są to prace dyplomowe, rozprawy doktorskie, rozprawy habilitacyjne, zeszyty naukowe, rozprawy naukowe, filmy edukacyjne, fotografie oraz plakaty, a także materiały z zakresu nauk rolniczych, ekonomicznych, leśnych, weterynaryjnych, technologii żywienia, inżynierii i produkcji energetyki, biotechnologii, ogrodnictwa oraz innych pokrewnych nauk przyrodniczych i inżynierijno-technicznych, istotnych dla rozwoju rolnictwa i postępu technicznego (Materiały własne...).

Materiały zgromadzone w zasobach Biblioteki Głównej, Archiwum i Muzeum to bogaty dorobek pracowników naukowych, doktorantów i studentów. Wiele z nich stanowi dokumentację pracy wybitnych naukowców, o uznanej renomie międzynarodowej, na poszczególnych etapach ich kariery. Krakowski ośrodek nauk rolniczych jest kontynuatorem tradycji wyższych szkół o profilu rolniczo-leśnym z terenów dawnej Galicji. Dzięki temu wyróżnia się specyfiką i charakterem badań. Jest jedynym ośrodkiem naukowym specjalizującym się w tematyce rolno-leśnej terenów górskich. Od początku swego istnienia Wyższa Szkoła Rolnicza, następnie Akademia oraz Uniwersytet pełniły wiodącą rolę w edukacji przyrodniczej na terenach Polski południowej. Digitalizacja materiałów naukowych to szansa na szerokie zastosowanie nowoczesnych rozwiązań w dziedzinach inżynierii środowiska, gospodarce rolnej i leśnej czy przemyśle energetycznym. Istnieje także duży potencjał wykorzystania materiałów historycznych w sektorze edukacji multimedialnej (za pośrednictwem gier komputerowych, planszowych, tablic edukacyjnych, pokazów multimedialnych, aplikacji), reklamy czy kultury. Ponowne wykorzystanie zdigitalizowanych zasobów nauki umożliwi szerokie spojrzenie na zmiany zachodzące w środowisku na przestrzeni kilkudziesięciu lat. Badania prowadzone przez wybitnych naukowców mogą stanowić punkt wyjścia do rozwinięcia lub weryfikacji założeń i tez stawianych na przestrzeni lat przez ludzi zajmujących się rolnictwem, leśnictwem, naukami inżynierijnymi. Długotrwałość procesów zachodzących w przyrodzie wymaga wieloletnich obserwacji badawczych. Ma to zastosowanie szczególnie w leśnictwie. Las posadzony kilkadziesiąt lat wstecz staje się materiałem naukowym dla obecnych i przyszłych pokoleń badaczy (Materiały własne...).

W ramach projektu zaplanowane zostały zabiegi konserwatorskie, którym ma zostać poddana część wytypowanych do digitalizacji obiektów. Działania te dotyczą

głównie renowacji starodruków, które znajdują się obecnie w stanie utrudniającym digitalizację i cyfrowe udostępnianie. Niezbędne wyposażenie pracowni digitalizacyjnej, jak komputery, skaner dziełowy formatu A2, programy graficzne oraz oprogramowanie do obsługi biblioteki cyfrowej, zostało sfinansowane ze środków pochodzących z projektu. Ponadto wykonano prace adaptacyjne pomieszczeń przeznaczonych na pracownię digitalizacyjną oraz serwerownię. Zespół odpowiedzialny za digitalizację, opracowanie zbiorów oraz ich cyfrowe udostępnianie został utworzony z pracowników Biblioteki Głównej Uniwersytetu Rolniczego i Archiwum, których zakres obowiązków został poszerzony.

Do opisu bibliograficznego cyfrowych obiektów wykorzystany został międzynarodowy standard Dublin Core (ogólny standard metadanych) oraz Marc 21 (Masek 2012, s. 396–402). Opisy bibliograficzne są tworzone przez bibliotekarzy według zasad katalogowania, które określają reguły rejestracji bibliograficznej i porządkowania opisów zasobów bibliotecznych.

Podczas realizacji projektu podejmowane są zadania informacyjno-promocyjne, które mają na celu dotarcie do szerokiego grona użytkowników oraz utrwalenie w świadomości potencjalnych odbiorców obecności Małopolskiej Platformy Nauk Przyrodniczych w wirtualnej przestrzeni. Wśród działań promocyjnych należy wymienić działania informacyjne w mediach społecznościowych, współpracę z mediami, prezentację projektu na konferencjach naukowych, a także rozpropagowywanie materiałów promocyjnych zawierających informację o Europejskim Funduszu Rozwoju Regionalnego, czyli o źródle finansowania projektu. Wszystkie te działania to strategia marketingowa, która ma na celu zaprezentowanie biblioteki jako miejsca nowoczesnego, przyjaznego i nastawionego na dialog z odbiorcami (Wojciechowski 2017, s. 65–67).

3. *Open access* w Małopolskiej Platformie Nauk Przyrodniczych

Podejmując rozważania dotyczące Małopolskiej Platformy Nauk Przyrodniczych, nie można pominąć niezwykle ważnych kwestii związanych ze sposobem udostępniania dokumentów w wirtualnej przestrzeni.

Obecnie można mówić o wolnym dostępie nie tylko do zasobów naukowych, ale także do dóbr kultury i zasobów edukacyjnych. Pozwala na to ciągle rozwijające się medium, jakim jest Internet. Wirtualna przestrzeń kojarzy się społeczeństwu z szybkim dostępem do potrzebnych materiałów i wyszukiwanych informacji.

Open access to otwarty dostęp do publikacji naukowych. Dzięki tej inicjatywie coraz więcej treści naukowych jest dostępnych online bez żadnych ograniczeń

(Janowska 2016, s. 11) związanych z koniecznością uzyskania zgody na korzystanie z zasobów. Potrzebne jest tylko urządzenie z dostępem do sieci internetowej. Jest to o tyle łatwe, że już od niemal dekady rośnie liczba recenzowanych prac naukowych, które publikowane są w otwartym dostępie. Zwiększa się też liczba instytucji funkcjonujących według tego modelu. Jeśli występują komplikacje, to są one związane z przejściem od obecnego modelu, czyli wydawnictw w formie druku, do nowej formy publikowania, w której otwarty dostęp jest domyślną formą prezentowania nowych wyników badań oraz artykułów naukowych. Generalizując, otwarty dostęp może dotyczyć każdego rodzaju treści, które mają postać cyfrową, ponieważ publikacje w formie cyfrowej można umieścić w sieci. W otwartym dostępie znajdują się nie tylko zasoby naukowe, ale też filmy, muzyka, publicystyka, beletrystyka, oprogramowanie. Ale termin 'otwarty dostęp' został sformułowany przez naukowców, którzy chcieli znieść bariery blokujące upublicznianie wyników badań, dlatego możliwy on jest dzięki Internetowi i wyrażeniu zgody przez posiadacza praw autorskich (Suber 2014, s. 20–21).

Możliwość poddania digitalizacji bogatych zbiorów własnych, jak prace dyplomowe, rozprawy doktorskie czy habilitacyjne, zgromadzonych w Bibliotece Głównej oraz Archiwum i Muzeum UR, obecnie dostępnych tylko w formie papierowej, pozwoli na utrwalenie i zachowanie unikatowych oryginałów i jednocześnie umieszczenie ich cyfrowych kopii na platformie internetowej Uniwersytetu. Realizacja projektu jest skutecznym sposobem popularyzacji i udostępniania tych materiałów, a także przyczynia się do popularyzacji osiągnięć naukowych studentów i pracowników naukowych UR. Z kolei cyfrowe udostępnienie starodruków i druków XIX-wiecznych z zakresu dyscyplin naukowych Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie umożliwi porównanie historycznych i współczesnych działań związanych z rolnictwem, leśnictwem oraz innymi dziedzinami badanymi na Uczelni. Zdigitalizowane zasoby dostępne w sieci internetowej trafią do ogólnodostępnego obiegu naukowego, poszerzając w ten sposób krąg swych odbiorców.

W Bibliotece Głównej Uniwersytetu Rolniczego użytkownicy mogą korzystać ze stanowisk komputerowych, które umożliwiają przeglądanie w wolnym dostępie zasobów Małopolskiej Platformy Nauk Przyrodniczych (Materiały własne...). W wolnym dostępie znajdują się starodruki, druki z XIX w. oraz te, do których Uniwersytet Rolniczy w Krakowie ma prawa autorskie. W przyszłości użytkownicy Małopolskiej Platformy Nauk Przyrodniczych za pośrednictwem uwierzytelnienia dostępu, które będzie polegało na logowaniu się, będą mogli korzystać ze zdigitalizowanych zasobów cyfrowych znajdujących się w zasobach biblioteki.

4. Determinizm technologiczny według Marshalla McLuhana

Obecnie obserwujemy bardzo dynamiczny rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych, który wpłynął na zmianę społeczeństwa przemysłowego w społeczeństwo informacyjne. Spowodowane było to także powstaniem nowych sposobów komunikacji międzyludzkiej takich jak media społecznościowe (Kluszczyński 2001, s. 11–14). Współczesne porozumiewanie się jest bardziej techniczne, a kanałami dystrybucji są m.in. właśnie media społecznościowe, na które składają się narzędzia internetowe lub oparte na telefonii komórkowej, umożliwiające tworzenie i wymianę treści także naukowych, podtrzymywanie kontaktów oraz wzajemną pomoc (Kaplan, Haenlein 2010, s. 60).

W cyfrowych usługach czy produktach wykorzystujemy informację w formie zasobu, czyli wartości niematerialnej stanowiącej obecnie produkt i siłę napędową współczesnej cywilizacji. Przekształcenie obiektów materialnych jak książka, gazeta, zdjęcie, film, obraz w formy cyfrowe nie stanowi obecnie problemu i jest w pełni wykonalne.

Marshall McLuhan, który uważany jest za twórcę teorii determinizmu technologicznego, mówił, że nowe technologie informacyjne wpływają na zmianę stylu życia społeczeństwa oraz determinują sposób, w jaki ludzie posługują się swoimi naturalnymi zmysłami (Griffin 2003, s. 345). McLuhan uważał, że samo medium, jak radio, telewizja czy Internet, wpływa na zmianę zachowania i myślenia ludzi bardziej niż wszystkie wyrażone w nim komunikaty. Porównywał medium do włamywacza, który przynosi mięso dla psa w celu odwrócenia jego uwagi. Twierdził on, że na naszych oczach dokonuje się rewolucja technologiczna. Przyspieszenie tempa transformacji technologicznych jest bardzo duże, a do nas cały czas trafiają nowe urządzenia, np. telefony komórkowe, maksymalnie zmultiplikowane minikomputery, konsole do gier, dyktafony, aparaty, kamery i tym podobne. Zgodnie z tezą, którą wyraził Marshall McLuhan, przyjęto, że poszczególne media (takie jak: radio, telewizja, Internet) oraz technologie informatyczne podczas upowszechniania ich stają się istotnymi czynnikami kształtującymi zachowania społeczne młodego pokolenia (McLuhan 2001, s. 229–241, 546–547).

Projekt Małopolska Platforma Nauk Przyrodniczych ukierunkowany jest na wykorzystanie technologii cyfrowych i komunikacyjnych na rzecz szerokiego udostępnienia otwartych zasobów nauki. Ma to znaczenie dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz w zastosowaniu technologii informatycznych w różnych obszarach życia, jak np. w leśnictwie, rolnictwie, ogrodnictwie, pszczelarstwie, sektorze przedsiębiorstw, a także w edukacji i kształceniu na poziomie wyższym. Realizowany projekt wpływa na

efektywne wykorzystanie technologii komunikacyjnych oraz na poprawienie dostępu do zasobów naukowych Biblioteki Głównej, Archiwum i Muzeum Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie (Materiały własne...).

5. Kilka słów na zakończenie

Małopolska Platforma Nauk Przyrodniczych to zaplecze naukowe, edukacyjne oraz kulturalne w wirtualnej przestrzeni. Przede wszystkim jednak platforma stanowi kanał komunikacyjny, który wpływa na wszystkie sfery życia społecznego i kulturowego. Udostępnione zasoby elektroniczne pozwalają m.in. na zdobycie rzetelnej wiedzy i uzupełniają proces dydaktyczny. Ponadto Małopolska Platforma Nauk Przyrodniczych:

- wzbogaca środowisko wirtualne o unikatowe zbiory,
- promuje naukę,
- zabezpiecza cenne zbiory dla przyszłych pokoleń,
- pozwala na swobodny dostęp do zasobów bez względu na porę dnia i miejsce przebywania,
- umożliwia szybkie i skuteczniejsze wyszukiwanie materiałów dotyczących danego tematu,
- niweluje kłopoty związane z brakiem możliwości wypożyczenia egzemplarza ze względu na szczególne zabezpieczenia,
- eliminuje możliwość zagubienia wypożyczonej publikacji.

Cyfrowe zabezpieczenie zbiorów bibliotecznych oraz stworzenie do nich otwartego dostępu przynosi niebagatelne korzyści dla obecnych i przyszłych pokoleń. Realizacja projektu przyczyni się do podniesienia świadomości odbiorców na temat naukowego dziedzictwa Małopolski w obszarze nauk przyrodniczych i rolniczych, a także dzięki wzbogaceniu platformy o aplikację mobilną, z funkcjami przydatnymi dla konkretnych grup użytkowników, będzie miała praktyczne zastosowanie w pracach ogrodowych, polowych, pasiecznych czy leśnych.

Bibliotekarze, archiwiści oraz pracownicy informacji naukowej stoją na straży profesjonalnej i rzetelnej informacji. Ich działania zawsze muszą opierać się na zasadach, które stanowią podstawę prawidłowego i rzetelnego wykonywania zawodu oraz mają na celu wsparcie dydaktycznych zadań uniwersytetu. Szczególnie należy podkreślić, że rozwijające się społeczeństwo informacyjne wpływa również na dynamiczną ewolucję tych zawodów. Kompetencje oraz oczekiwania związane z wykonywanym zawodem

są ściśle powiązane z szybkim rozwojem nowych technologii w ostatnich latach oraz z oczekiwaniami współczesnych użytkowników, dla których Internet jest nieodłączną częścią niemal każdego dnia. Współczesne pokolenie ma problemy z odpowiednią selekcją informacji płynących z nowoczesnych źródeł informacji. W obliczu tych problemów niezwykle istotna jest kwestia kształcenia kompetencji informacyjnych wśród użytkowników biblioteki w zakresie korzystania ze zgromadzonych zasobów oraz umiejętności pozyskiwania nowych i rzetelnych informacji (Batorowska 2013, s. 116). Śmiało można stwierdzić, że bibliotekarze stają się przewodnikami w świecie informacji zarówno w Internecie, jak i w rzeczywistości, a ich odpowiedzialność w ramach wykonywanego zawodu wzrasta.

Inwestycja w rozwój biblioteki wpływa na poziom wykształcenia społeczeństwa. Instytucje te przy odpowiednim wsparciu stają się miejscami darmowego dostępu do rzetelnej wiedzy, kultury oraz nowoczesnych technologii. Ponadto tworzenie w uczelniach wyższych bibliotek cyfrowych, repozytoriów, baz danych daje możliwość upowszechnienia dorobku kadry naukowej. Otwarty dostęp w wirtualnej przestrzeni do wartościowych tekstów to niejednokrotnie bardzo dobry sposób na popularyzowanie nie tylko danego uniwersytetu, ale również osiągnięć naukowca.

To, czy projekt przyniesie wymierne korzyści, uzależnione jest od wielu elementów. Istotne jest wsparcie władz uczelnianych i samorządowych rozumiejących wagę inwestowania w edukację oraz kulturę, a także świadomość zysków, jakie niesie takie działanie. Niezwykle ważna jest również rola bibliotekarzy nadzorujących cyfrową platformę, którzy muszą być otwarci na zmiany, kreatywni, odpowiedzialni i zaangażowani w zadanie. Kluczową kwestią jest także promowanie przez kadre naukową cyfrowych platform w środowiskach akademickich. Zainteresowanie ideą i jej propagowanie przez wykładowców to jeden z głównych elementów decydujących o skutecznej popularyzacji rzetelnych źródeł informacji wśród studentów. Nauczyciele akademicy powinni inspirować studentów do poszukiwania fachowych źródeł wiedzy oraz wskazywać nowoczesne źródła pozyskiwania informacji.

Miejmy nadzieję, że cyfrowe udostępnianie zasobów wiedzy, które jest trendem i standardem w uczelniach zagranicznych, zagości również w polskiej nauce bardziej świadomie i nie tylko jako ciekawostka.

Bibliografia

- Batorowska H. (2013). *Od alfabetyzacji informacyjnej do kultury informacyjnej. Rozważania o dojrzałości informacyjnej*. Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. ISBN 9788361464877.

- Griffin E. (2003). *Podstawy komunikacji społecznej*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne. ISBN 8389120143.
- Gruchoła M. (2017). Nowe formy zachowań społecznych wobec i pod wpływem mediów oraz nowych technologii. Analizy porównawcze. *Państwo i Społeczeństwo* [online], R. 17, nr 3, s. 123–133. Dostępny w: <https://www.panstwoispoleczenstwo.pl/numery/2017-3/panstwo-i-spoleczenstwo-2017-nr3-gruchola.pdf> [przełączany 20.11.2019].
- Janowska A.A. (2016). Wolny dostęp do wiedzy: otwarte zasoby naukowe i edukacyjne w społeczeństwie opartym na wiedzy. *Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego „Studia i Prace”* [online], nr 4, s. 11–41. Dostępny w: <http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KES/czasopisma/kwartalnik/Documents/AJ28.pdf> [przełączany 22.05.2019].
- Jaworska M., Rzeska E. (2015). Serwis IBUK w zasobach online bibliotek uniwersyteckich. W: *Czytelnictwo w dobie informacji cyfrowej. Rozwój, bariery, technologie*. Red. M. Wojciechowska. Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, s. 162–169. ISBN 9788364203381.
- Kaplan M.A., Haenlein M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, vol. 53, iss. 1, s. 59–68.
- Kluszczyński R.W. (2001). *Społeczeństwo informacyjne. Cyberkultura. Sztuka multimediów*. Kraków: Wydawnictwo Rabid. ISBN 8388668080.
- Levinson P. (2006). *Miękkie ostrze. Naturalna historia i przyszłość rewolucji informacyjnej*. Tłum. H. Jankowska. Wyd. 2. Warszawa: Warszawskie Wydawnictwo Literackie Muza. ISBN 8373198903.
- Masek Ł. (2012). Korelacje między opisami w katalogach bibliotecznych i bibliotekach cyfrowych. W: *Biblioteki cyfrowe. Praca zbiorowa*. Red. M. Janiak, M. Krakowska, M. Próchnicka. Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, s. 396–402. ISBN 9788361464709.
- Materiały własne z opracowań przygotowywanych do wniosku aplikacyjnego.
- McLuhan M. (2001). *Wybór tekstów*. Tłum. E. Różalska, J.M. Stokłosa. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka. ISBN 8371506929.
- Rankin J.A., Franklin S.G. (2004). Open Access Publishing. *Emerging Infectious Diseases. A Peer-Reviewed Journal Tracking and Analyzing Disease Trends*, vol. 10, no. 7, s. 1352–1353.
- Suber P. (2014). *Otwarty dostęp*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. ISBN 9788323515777.
- Szpunar M. (2012). *Nowe-stare medium. Internet między tworzeniem nowych modeli komunikacyjnych a reprodukowaniem schematów komunikowania masowego*. Warszawa: Wydawnictwo IFiS PAN. ISBN 9878376830612.
- Wojciechowski J. (2017). *Obszary wiedzy o bibliotekarstwie*. Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. ISBN 9788364203930.